

БЕНЕДЕТТО НАЗЕЛЛИ

БЕАТИ ПАОЛИ

ИЛИ

СЕМЕЙСТВОТО НА ЕКЗЕКУТИРАНИЯ

Бенедетто Назелли

Беати Паоли или семейството на екзекутирания

© Превод от италиански Даниела Илиева

Всички права запазени.

Авторските права върху текста на тази книга
принадлежат изцяло на преводача.

© Оформител Ивайло Найчев

ISBN 978-619-90994-5-2

I Beati Paoli di Benedetto Naselli è un'opera del tutto introvabile scritta nel 1864 e ripubblicata nel dicembre del 2016 da I Buoni Cugini Editori dopo averla tolta dall'oblio degli scaffali dell'unica biblioteca che l'aveva a disposizione.

Poco, quasi nulla, si sa del suo autore Benedetto Naselli e questo aumenta ancora di più il mistero della leggendaria setta criminale de I Beati Paoli di Palermo.

Tutti i diritti esclusivi dell'opera che appartengono a I Buoni Cugini Editori sono ceduti gratuitamente per questa pubblicazione.

Беати Паоли на Бенедетто Назелли е безвъзвратно загубено произведение, написано през 1864г. и отново публикувано през 2016 от I Buoni Cugini Editori, спасено от забвение върху лавиците на единствената библиотека, която го притежава.

Знае се малко или почти нищо за автора му, Бенедетто Назелли, и това изостря още повече загадката около легендарната престъпна секта на Беати Паоли в Палермо.

Изключителните права на това произведение, които принадлежат на I Buoni Cugini Editori се предоставят безвъзмездно за настоящето издание.

Da ricordare i tuoi antenati

БЕНЕДЕТТО НАЗЕЛЛИ

БЕАТИ ПАОЛИ

ИЛИ

СЕМЕЙСТВОТО НА ЕКЗЕКУТИРАНИЯ

ДРАМА В ПЕТ ДЕЙСТВИЯ

Представена в Палермо, вечерта на 21

декември 1863

в Real Teatro Santa Cecilia

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

ВИЦЕКРАЛЯ

ДУКЪТ НА БИВОНА

АЛВАРЕЦ, ганбчен прокурор

МАТТЕО

МАРИЯ

ЛОРЕНЦО

АННЕТТА

МЕЛКИОРРЕ

БИАДЖО

ЛАКЕЙ

ЧЕЗАРЕ, момче на осем години

АНДЖОЛИНА, на шест години

БЕАТИ ПАОЛИ

ВОЙНИЦИ И СТРАЖИ С АЛЕБАРДИ – без реплики

Сцената представя Палермо в началото на XVII век

ДЕЙСТВИЕ I

Вътрешната част на прекрасна галерия в кралския дворец – Богата мебелировка – Четири странични врати със завеси – Изход в дъното на сцената.

СЦЕНА ПЪРВА

Дукът на Бивона и Алварец

ДУКЪТ Това е ужасно, господин Данъчен прокурор, Негово Превъзходителство не греши като се оплаква от безсилието на вашите агенти.

АЛВАРЕЦ Но как искате, скъпи ми господин Дук, моите агенти да попаднат на следи, когато всички онези престъпления се извършват с помощта на най-изтънчената измама, а и са така добре скалъпени, та да убегнат и от най-зоркото, най-бдителното, най-проницателното око? По дяволите! Намират един благороден господин умрял на улицата през нощта... този човек няма врагове... не е заплетен в интриги... не се меси в чужди работи... та върви... върви да хванеш престъпника... помните ли през какво трябваше да минем, за да разберем кой е убиецът на Вито, известният художник... какви усилия!...

ДУКЪТ О, да... нали онзи, който беше убит, поне както вие казахте, от Андреа Валенти, също художник?...

АЛВАРЕЦ Точно така.

ДУКЪТ И въпреки това, всички искаха да го обявят за невинен, клетия... и да ви кажа право, последните му мигове преди да се качи на ешафода, доколкото разказват, били толкова покъртителни, толкова гнетящи... казал такива неща, чиито терзания и трепети може да изпита само невинността.

АЛВАРЕЦ Не вярвайте дотам, господин Дук... вие, който кръстосвате непрекъснато големите салони, палати, сред почтените и издигнати люде, не знаете как понякога престъплението умело облича дрехите на невинността, как се маскира, как заблуждава.

ДУКЪТ Мислите ли?...

АЛВАРЕЦ Дългогодишният ми опит не казва друго, и аз съм убеден, нещо повече, имам съзнанието, че никога по време на моята длъжност не съм обвинил някого погрешно.

ДУКЪТ Господин Данъчен прокурор, вие преценявате твърде много от ваша гледна точка и вашият опит ви прави толкова непоколебим, че не ви дава възможност да прецените колко случаи, колко съвпадения могат да ви накарат да сметнете за добри отчаяните и обратно – отчаяните за добри.

СЦЕНА ВТОРА

Един лакей и гореспоменатите, след това Принцът

ЛАКЕЙ (*обявява*) Негово превъзходителство Вицекралят (*излиза*).

ПРИНЦЪТ Добре дошли, господа.

АЛВАРЕЦ (*покланяйки се*) Ваше Високо Превъзходителство.

ДУКЪТ (*както по-горе*) Добър ден и на Вас, Ваше благородие.

ПРИНЦЪТ И така, господин Данъчен прокурор, бих искал да разбера как смятате да оправдаете честите нападения с нож и убийства, които терзаят този красив град от известно време по тия места.

АЛВАРЕЦ Ваше благородие, надявам се, не мислите, че имам божествена ясновидска дарба и че моите агенти имат очи на кукумявка. Вярно е, че злото вече е станало нетърпимо; но какво да се направи повече, казвам аз, от това да се положат усилия, за да се намерят виновните? Слава Богу, не ни липсват нито доносници, нито палачи, нито изтезания; но с всичко това не се успява бързо, а освен това Ваше превъзходителство знае по-добре от мен, че правосъдието е сляпо и е с оловни крака.

ПРИНЦЪТ Вярно е, вашето правосъдие е сляпо и е с оловни крака; но ще ви кажа, че ако времето е на моя страна и ако получа подкрепа от тези чудесни хора, чието сърце е закалено в огъня на Етна, аз ще направя ясновидско вашето правосъдие и ще и сложа такива криле на краката му, че ще засенчи и най-напористия между орлите... вярвате, че сте казали всичко научено от доклада на някой шпионин, който само Бог знае защо е съчинил някоя хубава история; вярвате, че сте изпълнили своя дълг, когато сте изкълчили ръцете на някой нещастник разследван от Инквизицията, който много често в агонията на жестоките конвулсии признава чужда вина... Ах! И най-сетне, вярвате, че сте раздали правосъдие, когато сте присъдили за някого затвор или нечия глава да бъде отсечена от палача!

АЛВАРЕЦ Ваше превъзходителство, аз вярвам, че безусловно изпълнявам моята съкровена служба, когато не

се отделям ни на йота от закона, и когато накрая, полагам абсолютно всички усилия, за да открия виновните.

ПРИНЦЪТ (*с гняв*) Вие ми говорите за закона и пак за закона. Но знаете ли, че този, сегашният, не представлява нищо друго, освен идеята на висшестоящата заповед да се направи или да се пренебрегне нещо, според намеренията на самия този висшестоящ? Обаче вие не различавате справедливия от несправедливия закон, добрия от лошия, подходящия от неподходящия... а и цялата тази стара песен от временни съдебни актове, от процедури.

ДУКЪТ Които ми се струва имат по-скоро склонност да прикриват истината, вместо да я разкриват... всички тези мъчения...

ПРИНЦЪТ (*като го прекъсва*) О! Не ми говорете за това!... хиляди пъти писах на Краля по тази болезнена тема; хиляди пъти тълкувах волята на вашите юристи... досега постигнах само спорове, пререкания, обещания; и нищо друго... надявам се някой ден да успея...; надявам се, че тази феодална хидра ще положи глава стъпкана в краката ми, и Сицилия, може би ще дойде времето, когато ще си спомня с любов моето име.

ДУКЪТ Към благодеянията на вашето сърце, искате да добавите и един дълговечен паметник на вашия ум.

АЛВАРЕЦ Аз се възхищавам и възхвалявам мъжествените принципи и прямотата, които красят името на Ваше превъзходителство; обаче се обзалагам, че още не е навяряло времето, тъй като, Ваша милост, да говорим прямо и открито, ако тая порода негодници не се страхува от сегашната строгост на присъдите, от методите... и знам ли какво още... какви ще станат после, когато ще бъдат още по-разюздани от снизходителността на законите?

ПРИНЦЪТ Не сте прав и аз бих могъл да ви докажа обратното... бих могъл да ви докажа, че Божието създа-

ние има съвест. и под напора на мъченията не бива да бъде превръщано в нищожество...; бих могъл да ви докажа, че сред хилядите подложени на разпит, с цялото разнообразие на вашите методи, с всички ваши палачи и мъчения, едва ли може да намерите десетина наистина виновни...; и най-накрая, бих могъл да ви докажа, че това вече е векът на Разума, векът, в който не ще се жертва истината пред повелята на суровите закони ако предпочитате...; но... но... сега по-добре да видим доколко може да се поправят злодеянията, които стават все повече, избуяли от низост, ден след ден. Убийството на барона от Пиетраперциа ме натъжава много... вече имаме три такива престъпления в средите на аристокрацията и аз не мога да се съглася с това.

ДУКЪТ Вярно е... да си отидат така... без някаква сериозна причина... някакво спречкване например... някаква разпра... някакво особено високомерие, така... но нищо от това... цветът на благородните кавалери... младежи с най-синята кръв и с най-чистата съвест.

АЛВАРЕЦ А що се отнася до това последно престъпление, мога да уверя Ваше превъзходителство, че разполагам с добри сведения, тъй като моите агенти душат навсякъде, може би вече са попаднали на престъплението, и се надявам след няколко дни да представя действителни резултати на Ваше превъзходителство, като вярвам ще бъдете убеден в моето усърдие и в моите принципи на правосъдие.

ПРИНЦЪТ Да... всичко каквото пожелаете... убеден съм във всичко, което ми казвате; но междувременно убийствата се удвояват, а нападенията с кама и нож са ежедневие.

АЛВАРЕЦ Както и бичуваните, обесените и обезглавените.

ПРИНЦЪТ Това не е достатъчно. Искам по-малко кръв и повече спокойствие. По-малко строгост и повече тишина. По-малко думи и повече факти.

АЛВАРЕЦ (*покланя се*) Ако Ваше превъзходителство няма други заповеди...

ПРИНЦЪТ Не, господин Данъчен прокурор, вървете, вършете си работата.

АЛВАРЕЦ (*оттегля се с поклон*).

ПРИНЦЪТ Господин Дук, да тръгваме по нашите дела.

ДУКЪТ Готов съм за Ваше превъзходителство (*излизат*).

СЦЕНА ТРЕТА

Лакей, Мария – сляпа, държи за ръцете Чезаре и Анджолина

ЛАКЕЙ (*влиза*) Оттук дете мое, оттук... Госпожо, седнете на това място (*предлага ѝ стол*) Негово превъзходителство ще бъде уведомен начаса.

МАРИЯ Колко съм ви задължена, добри ми господине.

ЛАКЕЙ Какво говорите, бедна ми жено, натъжава ме твърде много вашето положение... за Бога, сляпа, на тази възраст... Извинете, госпожо, на колко сте години?

МАРИЯ На трийсет или малко по-малко.

ЛАКЕЙ А зрението, отдавна ли го изгубихте?

МАРИЯ От три месеца.

ЛАКЕЙ И нямате надежда да си го върнете?

МАРИЯ Лекарят казва, че това е болест на нервите

причинена от мъките, от бедите, защото ме сполетяха много, господине, от работата, от пропилените нощи, от сълзите, и че с добро лечение... но как си представяте, че мога дори да помисля за това, когато ден след ден, час след час, минута след минута, изтерзана от тревоги, изтормозена от мъки, потънала в сълзи заради мизерията на тези нещастни деца, страданието се влошава и накрая ще оставя сираци тези невинни дечица.

ЧЕЗАРЕ О, не говори така, мамо... по-добре ние да умрем заедно с теб и всички заедно да отидем там горе, при татко.

ЛАКЕЙ (*просълзен*) Каква хубава картина! Ето... ето... какво значи да имаш чувствително сърце, човек плаче... плаче, без въобще да може да помогне на нещастieto, което всекидневно обикаля с цялата си гнусота между позлатените дворцови стени на вицекраля. О, всевластни, всевластни! Вие, които налагате своята власт и правите човечеството нещастно, защо не я налагате, за да го въздигнете... О, богаташи!... богаташи!... Вие, които едва чувате или въобще не чувате, защо не помогнете на нещастните, вместо да прахосвате зле наследеното богатство в оргии и похот... но, госпожо, аз лично, не мога да направя друго за вас, освен да използвам словото си, за да ви помогна да говорите веднага с Вицекраля, дори да трябва да изтърпя още едно порицание.

МАРИЯ Порицание!... А защо?

ЛАКЕЙ А! Нима не знаете, той е неприветлив... особняк... но дълбоко в себе си, да ви кажа правото, той е един добросърдечен кавалер... има прекрасно сърце... и може би вие го интересувате... Кълна се! Получили сте в голяма степен неговото одобрение... хайде... хайде... имайте ми доверие, завчас ще удържа на честната си дума, ще ви го доведе като овчица (*излиза*).

МАРИЯ Изглежда е добър човек.

ЧЕЗАРЕ Има вид на благодорен човек... да беше толкова добър и Негово превъзходителство, мамо... сега ще дойде... Да се помолим на Девата Помощница.

МАРИЯ Да, да, деца мои, да ѝ се помолим да не ни оставя... да ни вземе под своята свята закрила... Тя, която може всичко, да ни спаси от безчестието и от мизерията (*коленичи заедно с децата си, молят се смирено*).

СЦЕНА ЧЕТВЪРТА

Лакей, след това Принцът и гореспоменатите

ЛАКЕЙ (*докато излиза*) Молят се! Дано Бог им помогне (*обявява*) Вицекралят (*излиза*).

МАРИЯ (*изправя се заедно с децата*) (*на себе си*) Най-после.

ПРИНЦЪТ Добра жено, какво ви трябва?

МАРИЯ Помощ, Ваше превъзходителство, милост.

ПРИНЦЪТ Но аз да не съм Господ, че да ви даря с милостта си?

МАРИЯ За мене сте, Ваше превъзходителство... за мене и за моите деца (*плаче и прегръща наслуки децата*) Как?... вие сте сляпа, добра жено?

МАРИЯ За съжаление Ваше превъзходителство... и тези злочести деца...

ПРИНЦЪТ Не падайте духом... бъдете спокойна (*взема два стола, единият приближава към Мария, сяда на другия*) Седнете, от какво имате нужда? Кажете, хайде.

МАРИЯ (*като сяда, се обгражда с децата си*) Ваша милост, за едно нещастие, за едно ужасно нещастие ид-

вам да съобщя на Ваше превъзходителство, като умолявам за помощ и милост.

ПРИНЦЪТ Но кажете, кажете.

МАРИЯ Преди година, бях най-щастливата жена на този свят; моят съпруг, млад и работлив, по доброта и обич към семейството нямаше подобен. След цял ден работа, намираше отдых в моята любов и в любовта на тези две дечица. Не бяхме богати, но и това което почтенно получаваше от своята професия, беше повече от достатъчно за нашите нужди, така и аз и той мечтаехме за едно розово бъдеще; така мислехме да направим, според нашите общи желания за възпитанието на децата ни... но уви! Тези свидни и примамливи блянове бяха обречени да бъдат кратковременни и човешкото вероломство, измама, трябваше да връхлетят озверели, настървени нашия дом, а клеветата, със своя огнен печат трябваше да остави белег на болка върху чистите чела на моите деца.

ПРИНЦЪТ Но обяснете ми, госпожо.

МАРИЯ Ваше превъзходителство ще си спомни, че горе долу преди девет месеца беше намерен прободен с нож близо до дома си, през нощта, художникът Вито.

ПРИНЦЪТ Да не би да сте вие, злочестата му съпруга?

МАРИЯ Не, Ваша милост... аз съм съпругата на посочения убиец.

ПРИНЦЪТ (*с укор*) Ах!

МАРИЯ Ваша милост, може би изпитвате ненавист като ме виждате тук пред вас, понеже около вдовицата и децата на един човек осъден на смърт витае нещо позорно... техният дъх може би е заразен... техният език е предизвикателен, пренебрежителен... но не, Ваша милост... аз не мога да доловя движенията на лицето ви... но вие виждате моето, изнурено от злата участ... това на децата

ми... От какво мислите са посърнали – от угризения или от непоносима мъка... Не ви ли се струва, че думите едва излизат от устните ми, изтощени от жалби и молби... О, Ваша милост... Вие виждате, думите ми са искрени... открити... лицето ми ви разкрива мъка, а не угризение, защото аз съм вдовица с чест... и съпругът ми умря невинен на ешафода.

ПРИНЦЪТ Да ви кажа право, добра жено, вашият случай ме интересува, но съвсем не намирам съпруга ви невинен, тъй като той самият се е признал за виновен.

МАРИЯ Ах! Благородни господине, вие, заобиколен от удобствата на пищния дворец, ушите ви са привикнали на звуците от песни и танци, запазен е вашият ум за красивите замисли на душата ви, защото знам, Ваше превъзходителство, вие сте добър, не чувате хриптенето на агонизиращите, стърженето на костите от живите тела, пращането на огъня върху голата плът... вие не знаете какво представлява изтезанието! (*развълнувано*) Човешката сила не може да понесе мъчението... човек губи съзнание, Ваша милост... губи го в хаоса на спазми и болки... човек полита в безкрайност от объркани представи... единствено е мъчението, единствената надежда е да се признаеш за виновен... (*плаче*) И съпругът ми понесе всичко това и устоя твърдо първите два пъти... но на третия път се призна за виновен, Ваша милост... призна се за виновен... въпреки че беше невинен.

ПРИНЦЪТ Че изтезанието е безчовечно средство за признаване на вина, не го отричам, добра ми жено, и мисля, всички в Палермо знаят колко много съм направил, за да го премахнат от нашите обичаи; но и зная също, че престъплението трябва да бъде обосновано, и че единствено признанието на обвинения не е достатъчно, за да го отведе на ешафода.

МАРИЯ Този, който ви казва това, Ваша милост, лъже безсрамно... аз знам, Ваша милост... аз, която прекарах с тези деца цели дни и дълги зимни нощи в коридорите на Данъчния прокурор и на съдиите, пред решетките на Викариа... докато се лутах между надзиратели, юристи и палачи... аз познавам, Ваша милост... всички методи, цялото насилие, всички лъжи... истината е, че обществото очаква жертвата, и Данъчния прокурор му я хвърля в лицето като изкупление, и народът гледа глупаво, а господата аплодират строгостта на законите, а пък невинните страдат, Ваша милост... страдат и полагат глава пред палача, като оставят омразен спомен, позорен за самите тях и за семействата им.

ПРИНЦЪТ Бих могъл да се съглася с вас от една страна...; но как може да сте сигурна в невинността на вашия съпруг, и ако това е така, защо не ми се представихте в подходящия момент? Знаем, известно ви е... не съм мечка, нито тигър и винаги ми е приятно да подкрепям изпадналите в беда, дори нещо повече – изпитвам задоволство, когато са невинни да се противопоставя на клеветите, на злодействата, на произвола, на всяка божа мъка, така или иначе.

МАРИЯ Ваша милост, мъжът ми беше невинен... аз нямам тези доказателства, както законът изисква; но познавам неговата съвест и съм убедена, че е така.

ПРИНЦЪТ Струва ми се, че това не е било достатъчно, за да го спаси, нали?... а след това...

МАРИЯ А след това, трябваше да започна отново, не за мен, аз вече съм мъртва за света, а за тези две невинни жертви на човешкия фанатизъм, които не след дълго и аз ще оставя сираци. *(плаче)*

ЧЕЗАРЕ Мамо, мамо, не плачи... знаеш, сълзите поразиха зрението ти вече три месеца... недей повече, за да не ни

отнемеш надеждата, че ще си го възвърнеш... не... не мамо, ти няма да умреш... сърцето ми го казва... защото Господ, който ни взе татко, и ни накара много да страдаме, няма да иска да ни лиши и от теб, мамо... Ваше превъзходителство, извинете ни... но мама е такава... все плаче... и вместо да помисли за някой залък... говори все за татко.

ПРИНЦЪТ (*погалва го*) Гладен ли си?

ЧЕЗАРЕ Ваша милост, когато дойдох в този дворец бях много гладен... и сестра ми плачеше, понеже вече от четирсет и осем часа сме с празен стомах...; но сега почти ми мина... не знам защо.

ПРИНЦЪТ Аз знам защо, мило момче, нещо повече, изпълваш ме със задоволство... на твоята възраст, подобни чувства ти правят чест (*взема една торбичка и му я подава*) вземи, ще ти стигне да приготвиш хубаво угощение за мама.

МАРИЯ (*с достойнство*) Но аз, Ваша милост, не съм дошла да искам милостиня от вас... аз не протягам ръка, освен към онези като мен... към изпадналите в беда като мен... към онези, които са страдали като мен... а не към онзи който...

ПРИНЦЪТ (*като я прекъсва*) Е станал инструментът, причинил смъртта на съпруга ми... това ли искахте да кажете? Е, добре, ще ви отговоря, че аз Вицекраля на Сицилия, в това си качество не мога да направя нищо, за да отменя правила, които са валидни от векове; за да сложа край на предразсъдъците, за да подобря положението ви... като човек, който разбира злощастieto, макар никога да не го е изпитал, аз ви предлагам приятелска подкрепа, а вие я отказвате?

МАРИЯ Не я отказвам, но това не е достатъчно.

ПРИНЦЪТ Какво друго желаете?

МАРИЯ Да изличите позора от името на децата ми...

да им върнете чистото, неопетнено име, както го запази през трийсетгодишния си живот баща им... да отправите обвинение към онзи, който го заслужава... да доведете процеса докрай... и нищо повече.

ПРИНЦЪТ Защо не, когато имате доказателства... но кажете ми, защо не направихте нещо по-рано?

МАРИЯ Не знаех за това, допреди няколко дни, научих случайно; така че...

ПРИНЦЪТ В общи линии, в такъв случай мога да изпълня желанието ви... Значи знаете кой е бил убиецът на Вито художника?

МАРИЯ Сами ли сме, Ваше превъзходителство?

ПРИНЦЪТ Абсолютно сами.

МАРИЯ *(става и се приближава до него пипнешком)* Биаджо, художника.

ПРИНЦЪТ *(става и я отблъсква възмутен)* О! Това е прекалено и надхвърля очакванията ми... Вие госпожо, не разбирате стойността на едно толкова уважавано име, което осквернявате с думите си... мислех, че гордостта ви е плод на благородството на вашите чувства... излъгал съм се... вие сте една непочтенна жена... една нещастница... безсрамница. Излезте, присъствието ви ме отвращава.

МАРИЯ Така ли мислите, Ваше превъзходителство?... Отвращавам ви аз и децата ми... и се гордеете и възхвалявате приятелството си с един убиец, с един злодей.

ЧЕЗАРЕ Мамо, мамо, замълчи в името на Бога.

ПРИНЦЪТ Повтарям ви, това е вече много... излезте... направих за вас дори повече от необходимото.

МАРИЯ *(спомня си)* А, вашето злато!... задръжте го, бих го приела с радост от благодетелна и приятелска ръка... но като цена за кръвта на моя съпруг и на безчестието на децата ми, аз го презирам *(хвърля го на земята пред него)* деца, да вървим *(готова да тръгне)*

ЧЕЗАРЕ Мамо, а хляба?

АНДЖОЛИНА Хляба.

МАРИЯ (*с достойнство*) Хляба ли?... ще го намерите на друго място, от хорската милостиня (*излизат*)

ПРИНЦЪТ Тя е луда.

КРАЙ НА ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ДЕЙСТВИЕ II

Общото помещение в много бедна странноприемница – Врати вдясно и вляво с номера – Изход в дъното – Маса, върху която има запален глинен светилник – Столове със сламени седалки – Сламеник сложен на земята

СЦЕНА ПЪРВА

Матео и Мелкиорре

МЕЛКИОРРЕ Май стълбите на църквата Сан Матео са ти доста изгодни.

МАТТЕО Е, така... има колкото да преживееш, нищо повече.

МЕЛКИОРРЕ Обаче от няколко дни виждам – не си в обичайното си настроение... знам ли... не си безгрижният Матео, приятелят на приятелите, душата на компанията... мрачен си... тъжен... едва ли не, бих казал, че виждам друг човек.

МАТТЕО Е, и какво ако е така?

МЕЛКИОРРЕ Ах! Какво ако е така! Да не си се побъркал?

МАТТЕО Мисли каквото искаш, не ме интересува чак толкова.

МЕЛКИОРРЕ Обаче мен много ме интересува... мен, за когото означаваш две неща.

МАТТЕО А именно?

МЕЛКИОРРЕ Означаваш приятел... и означаваш брат.

МАТТЕО Да така е... но виж, имам някакви идеи... някакви мисли ми минават през ума от известно време, които ме карат да се чувствам толкова слаб... толкова бездеен пред всяка възможност... толкова малодушен ако искаш... че почти ми идва да се разкая за миналия си живот.

МЕЛКИОРРЕ При все че днес ти го жертваш в служба на братството и отмъщение заради слабите.

МАТТЕО Но в края на крайщата кой ти гарантира, че нашето дело е винаги за братството и за подкрепа на слабите?

МЕЛКИОРРЕ Кой ли? О, и таз добра!... Но кой е нашият закон?... какви са нашите присъди?... кои са нашите борци? Законът ни е Евангелието, наказанията ни са заклеямените от Бога, изпълнителите сме ние, неговите апостоли.

МАТТЕО Но спомни си, че Евангелието имаше присмехулници и вероотстъпници, че наказанията бяха сразени от Господ заради въстаналите ангели и че между апостолите имаше и един Юда.

МЕЛКИОРРЕ Един Юда?... все едно да кажеш, един предател... но изрази се по-ясно...

МАТТЕО Тихо, някой идва.

МЕЛКИОРРЕ Говори по-тихо (*остават и си говорят*).

СЦЕНА ВТОРА

Мария, заедно с Чезаре и Анджолина и гореспоменатите

ЧЕЗАРЕ Ела, мамо... стопанката на хотела каза да останем в тази стая... тук има сламеник... има още двама души... добър вечер, господа.

МАТТЕО Добър вечер.

МАРИЯ Чезаре, синко (*опитом*) мокър си... и малката...

ЧЕЗАРЕ Ами и вие не сте ли така... вали из ведро от тази сутрин... да имаше малко огън...

МАРИЯ Ето какво сме събрали (*вади от торбата няколко монети*).

ЧЕЗАРЕ Дай да ги преброя, мамо (*брои*) десет... двадесет... трийсет... събрали сме три карлини.

МАРИЯ За целия ден!

ЧЕЗАРЕ Само като си помисля, че даваше толкова на бедните, когато татко беше с нас.

МАРИЯ Не говори така, Чезаре, сине... натъжаваш ме.

ЧЕЗАРЕ Мамо, да купим хляб.

МАРИЯ Да, Чезаре, вземи две питки и малко сирене... но това проклето време...

ЧЕЗАРЕ О! Не се притеснявай, сега ще отскоча и се връщам (*излиза*).

МАРИЯ Анджолина, дъще, ела по-близо до мен.

АНДЖОЛИНА Мамо, гладна съм, знаеш ли... ама много съм гладна и ми е студено...

МАРИЯ Всеки момент брат ти ще дойде и ще ти донесе хляб... после ще се стоплим на сламеника... Има ли стол?

АНДЖОЛИНА Да, мамо.

МАРИЯ Хайде, доближи го.

АНДЖОЛИНА (*изпълнява*)

МАРИЯ Така... до мен (*сяда, като се сгушват заедно с момиченцето*).

МЕЛКИОРРЕ Ама наистина имаш много интересни разсъждения от известно време...; Какъв дявол ти е влязъл в главата?

МАТТЕО Слушай, Мелкиорре... знаеш, бил съм ти добър другар, и никой от нашите братя дори един път, веднъж не се е оплакал от мен... и наистина, кой се подчиняваше най-безропотно на всяка заповед на Маестрото? ... кой нанасяше по-бързо от мен удара с нож?... кой беше по-склонен от мен да покоси някого с един изстрел?... и кой беше по-ревностен, когато трябваше някой да бъде пребит с бастуна, ако не Маттео?... Ах! големият Маттео, старият Маттео, както казвахте вие... а сега, да ти кажа право, от месец и повече откакто съм в тази странноприемница... откакто видях тази вдовица... тези деца, които буквално почти умират от студ и от глад... и моята съвест сякаш се събужда...

МЕЛКИОРРЕ Ах!... значи ти имаш съвест?...

МАТТЕО Аз ли? Горе долу, мисля, че да.

МЕЛКИОРРЕ И, какво ти казва съвестта?...

МАТТЕО Съвестта ми казва, например, че съм бил негодник... че всички убийства, всички, които съм наръгал с нож... побоищата... не са били друго, освен убийства, и че един ден така или иначе ме очаква бесилото! Или ако Бог се смили, затвора!

МЕЛКИОРРЕ Просто си в изпаднал в истинска заблуда... наричаш убийства нашите добри дела... мислиш, че е престъпление да изчистиш обществото от някой мерзавец като го убиеш или просто като го накажеш... мислиш, че е престъпление да възпреш със силата на нашите ножове, с изстрелите на нашите пушки следващите беди, които об-

ществото може да понесе заради съществуването на един злодей... хайде, хайде Маттео... пак ти казвам, замъглил ти се е умът.

МАТТЕО Но кой ни гарантира, че вършим добро, и че наказанията ни отговарят на престъпленията, и че те са извършени наистина от онези, над които изпълняваме нашия дълг?

МЕЛКИОРРЕ Кой ли?... народният зов.

МАТТЕО А ти знаеш ли, че той може да е повик на онези инстинкти, стремежи, интереси, на онази среда, от която произлиза, може да е на убийци, на интриганти и на честни хора, така че дори да бъде смятан за най-важен, може да бъде подведен с добри намерения... а и не може ли да предположиш, че някой негодник, заради своите лични виждания, заради собствените си интереси ни продава светулки за светилници и ни превръща в оръдие на своето отмъщение, вместо на общественото добро?

МЕЛКИОРРЕ За петдесетте години откакто съществува нашето братство е нямало нито един случай, както ти си го представяш.

МАТТЕО Така ли?... добре... а я погледни тази жена?...
(*остават да си говорят помежду си*).

СЦЕНА ТРЕТА

Чезаре *носи хляб и сирене, гореспоменатите*

ЧЕЗАРЕ Мамо, ето хляба и едно хубаво парче сирене... от най-любимото ти.

МАРИЯ О, тази вечер не съм гладна.

ЧЕЗАРЕ Защо?

МАРИЯ Защото ми е много студено... премръзнала съм.

АНДЖОЛИНА Мамо, дай ми хляб... студено ми е и ми се спи.

МАРИЯ Да, дъще моя... ето, разделете си го, по една половина на всеки.

ЧЕЗАРЕ Ох!... по-скоро гладен ще ида да си легна на сламеника ако не вземеш твоето парче.

АНДЖОЛИНА И аз така ще направя.

МАРИЯ Добре, добре, ето, ще го разделим (*поделя хляба*).

МАТТЕО Госпожа Мария, мога ли да ви предложа чаша вино?

МАРИЯ Ах! Вие ли сте Маттео?... Благодаря, благодаря, няма нужда.

МЕЛКИОРРЕ Е, хайде, госпожо, хубава чаша вино при това проклето време, няма да навреди... ей сега ще повикам да го донесат (*отива до вратата и извиква*) Ей, стопанке, кръчмарю, донесете две бутилки вино, от най-хубавото.

МАРИЯ (*към Маттео*) Има още един господин ли?

МАТТЕО Да, един мой приятел... и той е наш квартирант.

МАРИЯ На вашите услуги.

МЕЛКИОРРЕ Повелителката сте вие.

МАТТЕО Приближете се заедно с децата... ще пийнем малко вино, а после ще си легнем.

МАРИЯ (*изпълнява*)

МЕЛКИОРРЕ Ако знаех, че ще имам честта да бъда във вашата компания, госпожо, щях да приготвя нещичко за хапване.

МАРИЯ О, благодаря, благодаря... виждате, имам хляб... а и не мога да го преглътна.

МЕЛКИОРРЕ От много време ли сте в тази странно-приемница?

МАТТЕО Да кажем в тая колиба, виж ти що за странно-приемница.

МАРИЯ От три месеца и няколко дни.

МЕЛКИОРРЕ А аз ви виждам за първи път тази вечер.

МАРИЯ Така е, бях в едно стайче на първия етаж, където плащах едно тарѝ на ден ... а после, след като свърших оскѝдните си средства, след като продадох дрехи и покѝщнина, живея от милостиня и не мога да плащам наема... стопанката ми позволи да сложа сламеника в тази стая.

СЦЕНА ЧЕТВЪРТА

Аннетта носи две бутилки вино

АННЕТТА Ето двете бутилки... от хубавото, господин Маттео.

МАТТЕО Благодаря.

АННЕТТА Някакво събрание ли има тази вечер в хола?

МЕЛКИОРРЕ А, не!... да се съберем малко заедно... много е рано да си лягаме, а и да предложим нещо за пиене на тази мила госпожа.

АННЕТТА О!... колко е несретна! Не можех повече да я държа в стаята... че да си кажа право и аз съм сиромашка клетница... но не ми дава сърце да я изгоня от къщи... казах ѝ да се настани тук... и ще стои колкото пожелае.

МАРИЯ Господ да ви въздаде, добра ми Аннетта.

АННЕТТА Сега ще помоля господата да не вдигат шум... имаме нов наемател в номер 5, днес пристигна... и изглежда знатен, да ви кажа... хубав младеж, много добре облечен... като че ли е болен... още щом пристигна си легна да спи... така че не вдигайте шум, моля ви.

МАТТЕО Вие знаете, скъпа Аннетта, нямаме навика да вдигаме шум и глъч... когато виното ме позамая, пуша и излизам на въздух... приятелят ми си ляга... а и две бутилки за трима души...

АННЕТТА Тогава ви оставям, и лека нощ, господа (*излиза*).

МАТТЕО Е, да пием, Мелкиорре... налейте на госпожа Мария.

МЕЛКИОРРЕ (*налива и подава една от чашиите на Мария*) Заповядайте госпожа.

МАРИЯ (*отпивайки*) О! Благодаря, това е много за мен... ще си го разделя с децата.

МАТТЕО Има достатъчно... а и кой ще го пие?... Вече съм обърнал половинка винце преди да си легна.

МЕЛКИОРРЕ И аз така направих... но, все ще се пийне по чаша (*налива вино, подава на децата, като го поделя, докато накрая остават празни двете бутилки*).

МАТТЕО Чудесно е това вино.

МЕЛКИОРРЕ Много добро, наистина... госпожо, още една...

МАРИЯ Не, ще ми стане лошо.

МЕЛКИОРРЕ Както обичате... моят приятел ми разказа за вашата трагедия, мила госпожо... мисля, че е наистина покъртителна.

МАРИЯ Така е.

МЕЛКИОРРЕ На защо не потърсите помощ от властта, от хора филантропи?... кой знае, може да намерите някое добродетелно сърце, което да се интересува от вас и от

тези дечица... и от тази смърт!... намирам несправедливо грехът на бащата да падне върху децата.

МАРИЯ Съпругът ми беше невинен, господине... въпреки това, обществото опозори името му и никой не се намери да се трогне от положението ми... никой... опитах всеки един възможен начин... и не срещнах друго, освен унижения и пренебрежение.

МЕЛКИОРРЕ А вашата болест нелечима ли е?

МАРИЯ Не, според това, което ми казаха лекарите в болницата, където отидох два пъти,... уверяват ме, че е нещо на нервите, и че със спокойствие на духа, със силно лечение, ще се излекувам.

МЕЛКИОРРЕ А защо не го направите?

МАРИЯ А откъде мислите, че мога да взема средства?

МЕЛКИОРРЕ Като останете в болницата, ще ги получите.

МАРИЯ Като остана в болницата? А децата ми?

МАТТЕО О, да не говорим повече за това... главата ми пламна... по-добре да си запаля лулата (*пуши*).

МЕЛКИОРРЕ Не искаш ли да пиеш?

МАТТЕО Не.

МЕЛКИОРРЕ Аз ви съветвам, госпожо, да постъпите отново... защото след като настаните някъде децата си и се лекувате, както лекарите ви предпишат, ще възвърнете зрението си, ще може да си намерите работа... с това и с добро поведение, ще изкупите извършеното злодеяние.

МАРИЯ (*става с достойнство*) Господине, аз и моите деца не сме сторили зло никому... моят съпруг, вярно, умря опозорен... но беше невинен... попитайте приятеля си, който знае повече от вас.

МЕЛКИОРРЕ Ах! (*на себе си*) Значи е по-опасно, отколкото си мислех.

МАТТЕО Ако става въпрос за някакви дрънканици, аз не знам нищо... удивен съм, госпожо... това не са разговори които...

МЕЛКИОРРЕ (*прекъсва го решително*) Които се водят пред непознати... разговори, които е по-добре да се водят на четири очи... нали?... на четири очи... вие ме разбрахте.

МАТТЕО По дяволите, какви са тия хули?

МАРИЯ (*гневно*) Господине, внимавайте какво казвате... аз съм сляпа... бедна съм... но имам чест... разбирате ли... имам чест.

МАТТЕО Мелкиорре... подбирай си думите и бъди благоразумен.

МЕЛКИОРРЕ Какво, приемате всичко много буквално... О! В края на краищата, дума кости не троши... да не говорим повече... отивам да си легна.

МАРИЯ Желая ви лека нощ... господин Маттео... отивам да си легна с децата на онзи сламеник (*отива да си легне заедно с децата*).

МАТТЕО Лека нощ.

МЕЛКИОРРЕ Няма ли да направиш същото?

МАТТЕО Замаяна ми е главата... имам нужда от въздух.

МЕЛКИОРРЕ Е, да... от чист въздух... сбогом, оттеглям се (*тръгва към стаята си*).

МАТТЕО (*След малка пауза започва да се разхожда докато пуши, и поглежда Мария от време на време, поклащайки глава*) Кажете после, че има справедливост на този свят!... Кажете после, че Господ награжда добрите и наказва лошите... О! Когато си помисля за вас, бих разбил глава в стената за да се противопоставя (*с все по-силен глас*). Елате... законотворци на днешния ден, магистрати, големци, палачи, елате... и погледнете тази картина, създадена от вашия ум и вашите ръце, така добре нарисувана върху платното

на човешкото невежество... Елате филантропи преливащи от фанатизъм вместо от морал...; елате благоденстващи с богатства придобити на цената на вашите мерзости и окъпани с кръвта на мнозина бащи на семейства... Елате, сплотени от божие помазание да ни проповядвате милосърдието човешко, което вие сте прокудили от вашите умове, както и от вашите сърца...; елате всички...; тук не се плаща нищо...; гледката е безплатна... Ето, ето едно семейство, едно цяло семейство, което вашите софизми, вашите утопии, вашите криворазбрани принципи на правосъдие са захвърлили в безчестие, нищета и мизерия... Социалисти, публицисти, икономисти, елате и вие, тук е и вашият принос, така че картината да бъде завършена... ето една млада жена... тя е съпруга на един езекутиран, виновен или невинен, не е важно, тя няма право да живее в общество, което е превърнало съпруга ѝ в обезглавен труп...; е, добре, подайте ѝ ръка... заведете я в болница, за да си върне зрението, и оттам в някой бардак... това е домът, който ѝ се полага... Ето, ето ги двете дечица, едно момченце и едно момиченце... те също са деца на един осъден... добре, момиченцето ще научи от майка си превземките на уличните и на свой ред ще заеме мястото ѝ. Докато е младо, тялото ѝ ще служи за забавление на щастливите простосмъртни, като труп, ще служи за тяхното обучение в зрелището по анатомия... а момчето? О! Момчето ще бъде обучено в училището на порока, за да бъде в последствие предадено или на затвора или на палача...; добре... много добре... чудесно свършена работа... и знаете ли първопричината на тази трагедия, как е била допусната? ... с богатства, с отличия, с награди... а съучастникът... Ах! съучастникът... Господи! Да полудее човек... малко въздух... на верандата... да внесем вътре светилото (*внося светилника в стаята си и излиза на верандата, като остава пред погледа на публиката*).

СЦЕНА ПЕТА

Лоренцо *от стая № 5 стиснал кама и гореспоменатите*

ЛОРЕНЦО Навсякъде тишина и мрак... стаята би трябвало да е срещу тази... на какъв риск ме подлага този господин Биаджо... ако не бях свързан с него на живот и смърт... хайде... вратата като че ли е отворена... да, вътре има светилник... по дяволите... трябваше да е заспал... а тази светлина! *(започва да пристъпва предпазливо)*.

СЦЕНА ШЕСТА

Маттео *от входа и гореспоменатия*

МАТТЕО *(влизайки, на себе си)* Чувам стъпки.

ЛОРЕНЦО *(спъва се в един стол пред него)* По дяволите!

МАТТЕО *(на себе си)* Каква е тази измяна... някаква мъжка фигура се приближава до вратата ми?... просветва кама?

ЛОРЕНЦО *(на себе си)* Това е... на работа *(влиза в стаята на Маттео)*.

МАТТЕО Хайде, Маттео, нямаме време за губене *(изтегля от ножницата камата си, влиза и той, и започва ожесточена борба)*.

МАРИЯ *(събужда се)* Исусе, Мария! Какви са тези виковете? Какво става?

ЧЕЗАРЕ Мамо, идват откъм страната на господин Маттео *(става)*

МАРИЯ Господи! Какво може да е? Сякаш се бият *(изправя се)*.

ЧЕЗАРЕ Да викаме ли за помощ?

МАРИЯ Знам ли... (*вика*) Господин Маттео, господин Маттео!

СЦЕНА СЕДМА

Маттео, раздърпан и задъхан, гореспоменатите

МАТТЕО Госпожо, ето ме.

МАРИЯ Господи, гласът ви трепери... какво се е случило?

МАТТЕО Нищо... нищо...

МАРИЯ Но как така нищо!

ЧЕЗАРЕ Та вие сте целият в рани, изпокъсан...

МАТТЕО (*колебливо, след това решително*) Ами... ами, сборичкахме се със... с една голяма котка, това е.

МАРИЯ Котка... ви е нападнала?

МАТТЕО Е, да... една котка.

МАРИЯ И после?

МАТТЕО И после?... изхвърлих я през прозореца.

МАРИЯ Как се уплаших!... треперя цялата!

МАТТЕО Госпожо, успокойте се... този път всичко свърши по-добре отколкото очаквах... но си тръгвам от тази къща, вече не ми е удобна.

МАРИЯ А защо?

МАТТЕО Вдругиден ще ви чакам пред стълбите на църквата Сан Маттео и ще чуете защо.

МАРИЯ А после?

МАТТЕО После ли?... ще се уверите, че Господ е бял над вас и над децата ви, като ми запази живота.

КРАЙ НА ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ДЕЙСТВИЕ III

*Ателие в къщата на художника Биаджо – Отливки –
Картини – Триножник – Масичка отрупана с книги,
между които една доста голяма, подвързана в червен
марокен – Столове с позлатени дръжки – Две врати в
дъното със завеси – Прозорец.*

СЦЕНА ПЪРВА

Биаджо и Лоренцо с превързана ръка

БИАДЖО Хайде, глупако такъв... върви да запалиш и другите светилници... а после отиди при Дукесата от мое име, трябва да е тук утре сутрин, за последния сеанс. Ще кажеш, че Негово Превъзходителство желае да получи портрета ѝ до една седмица.

ЛОРЕНЦО (*пали светилниците*) Разбрах, разбрах, знам какво трябва да направя.

БИАДЖО Е, да, все разбираш, а после вършиш безброй поразии.

ЛОРЕНЦО Поразии... поразии...; да видим ако бяхте на мое място какво щяхте да направите.

БИАДЖО И таз добра! Нямаше да вляза...; как така се реши?... Знаеше колко е важна мисията ти, знаеше с кого си

имаш работа и рискува така... на бърза ръка...; щастлива случайност, че не те уби, а само те изхвърли през прозореца.

ЛОРЕНЦО Точно това ме тревожи.

БИАДЖО Защо?

ЛОРЕНЦО Защото Матео е човек със задни мисли, вие го знаете, и не разбирам дали не му беше по-изгодно да ме остави жив... защото ако искаше, можеше да ме убие... Лукавец! Ясно, че не съм по-силен от него... а в тази схватка... не пожела да ме надвие... с други думи, не пожела да ми пререже гърлото.

БИАДЖО Заради твоята глупост и невежество... но я ми кажи... ти ме увери, че не те е познал... как така сега ми внушаваш това натрапливо подозрение?

ЛОРЕНЦО Че не ме позна, аз съм почти сигурен; но никога не съм ви давал пълна гаранция... по дяволите тая грамада... тоя обесник... не може да сме сигурни... да се утешим с тази илюзия, тъй като ни изнася да вярваме и да се надяваме.

БИАДЖО (*на себе си*) В края на краищата, добре направих, че взех мерки да се предпазя и от него.

ЛОРЕНЦО Сега убедихте ли се?

БИАДЖО Разбира се, че се убедих и повече няма да пророним и дума за това; занапред съм спокоен всъщност... така че, върви... направи каквото трябва...; обаче след три часа точно, трябва да се върнеш, разбра ли... точно след три часа... А, я виж! Чувам шум от каляска в преддверието.

ЛОРЕНЦО Мисля, че това е каляската на Негово превъзходителство.

БИАДЖО Ох! Сякаш го очаквах ... върви в залата и го въведи ако е той, а после изпълнявай дълга си.

ЛОРЕНЦО Веднага (*излиза*).

БИАДЖО Искат не искат, ще трябва да ми повярват... съдбата обезателно трябва да ми отвори позлатените си

врати... Да... роден от нищото, ще бъде богат, прославен, мощен... човешка сила не ще ме отклони от моето намерение... вече съм на средата на пътя... а за останалото – ще се погрижа аз.

СЦЕНА ВТОРА

Принцът, Дукът и гореспоменатият

ПРИНЦЪТ Добър вечер, господин художник.

ДУКЪТ Добър вечер, господин Биаджо.

БИАДЖО Покланям се пред ваши сиятелства... каква чест!

ПРИНЦЪТ Без церемонии, господин Биаджо... Знаете, че не обичам много формалностите и ласкателствата... предпочитам да живея непринудено... без отличия, а и творец от вашата класа...

БИАДЖО Много любезно, ваша милост... (*подава им столовете и те сядат*).

ПРИНЦЪТ Не, така е, и трябва да ви кажа истината... ценя ви като човек, но още повече като артист... О! Изкуството! Талантът! Клеймото на божествената искра... Аз чувствам целия ѝ порив... понякога когато съзерцавам, например, някое произведение на живописиста... някоя статуя, на която длетото сякаш придава дихание и я раздвижва... бих искал да вярвам, че и аз съм човек на изкуството.

БИАДЖО И Ваше превъзходителство, вие сте такъв със сигурност, защото не е артист само онзи, който държи в ръка палитрата и длетото, който умее да изобрази достоверно някаква случка от нашите или чужди прежи-

вявания, който вдъхва живот в парче мрамор на формите, позата, бих казал на вдъхновението, на този или онзи герой, на тази или онази девойка или матрона... Не, Ваше превъзходителство... да си човек на изкуството означава да притежаваш таланта на фантазията, да имаш възвишени мисли, завладяваща идея за красивото; и Ваше превъзходителство, от тази гледна точка, вие сте човек на изкуството в пълния смисъл на думата, защото благородството на вашите мисли, висотата на вашите възгледи, правят онази красота, положителна и естествена, която само един талант може да почувства, и на която само един човек на изкуството може да подражава.

ДУКЪТ Господин Биаджо прибавя към стойността на четката и красноречието на словото.

ПРИНЦЪТ Толкова много ме уважава... толкова е великодушен... че не знам как ще му се реванширам за приятелството и за произведенията му.

БИАДЖО Ваше превъзходителство вече ми благодари, удостоявайки ме с присъствието си.

ПРИНЦЪТ Но това е нищо, искам да направя повече и повярвайте, няма да оставя неизпълнени намеренията си, за да ви докажа искреността на онова, което ви казах... ето например... представи ми се подходящ случай... Трябва да се предостави мястото на Директор на кралския Университет, казах си, случаят е благоприятен и уместен да поставя на това място моя приятел Биаджо...; но си казвам също... има една пречка... тази длъжност, според принципите на кралството, трябва да се заеме от виден палермитанец или от някой, който има поне титла... добре тогава, казвам аз на господин Дука, да направим така... да пишем на Краля да благоволи да удостои с една лента моя приятел, както заради привързаността, която винаги е демонстрирал към кралския двор, така и

заради неговото изкуство...; речено сторено... писахме на Краля... той благоволи да ви удостои с Кръста на Карл III, аз ви назначавам за Директор, а едната и другата грамота ще има честта да ви връчи господин Дукът.

ДУКЪТ (*подава два плика на Биаджо*) Господин Кавалер, приемоте аз пръв да ви назова с тази титла, с която Негово Величество благоволи да ви удостои и която вие напълно заслужавате.

БИАДЖО (*с благодарност*) Аз съм изумен... не знам, дали трябва да благодаря повече на Височайшето Благоволение или на благоразположението на Ваше превъзходителство Вицекраля или на вашата изключителна галантност, господин Дук.

ПРИНЦЪТ Нищо от тези неща, добри ми приятелю, нищо... трябва да бъдете благодарен на височайшата благосклонност към вашите заслуги преди всичко... разбирате ли?... вие знаете, не обичам да лаская когото и да било, нито бих се обременил да издействам кралска почест за човек, за когото съм разбрал, че няма нито качества нито име.

ДУКЪТ Правилно каза Негово Превъзходителство.

ПРИНЦЪТ И накрая, това отличие не служи единствено за да признае величието на вашето изкуство... художник! Повтарям ви и то от такъв като вас! ... благородник дори само със замислите си... с вдъхновението си... с порива само на една единствена мисъл, така че... не отдавайте голямо значение на титлата... големите умове, като вас, не би трябвало дори да си го помислят...

БИАДЖО Това е вярно... но тъй като светът държи много на външния блясък, Ваша милост, затова аз не смятам, че не е лошо ако не мисъл, да има поне една малка благодарност, и не намирам за погрешно да бъде отличен с почетния знак на ревера.

ПРИНЦЪТ Както намерите за добре!... И така, господин директор, сега, след като изпълних дълга си на приятел, ви оставям със съжаление, да, но ви оставям... какво да се прави? Бих прекарвал цели дни тук... с вас, във вашето студио... в разговори за изкуство и творци... но за зла участ, всеки от нас трябва да понесе своите неволи... тежката страна... всеки от нас трябва да плати своя дял на обществото... всеки човек, най-накрая, трябва да изпълни дълга си на добър гражданин, независимо върху кое стъпало на обществената стълба се намира!... Ех! Всички, всички приятелю мой сме родени, за да служим... всички имаме господар, и аз отивам да служа на моя, в качеството си на Вицекрал, сбогом.

БИАДЖО Почитаеми господин Принце.

ДУКЪТ Господин Биаджо!...

БИАДЖО Позволете честта най-малкото да ви придружа (*взема един светилник и всички излизат*).

СЦЕНА ТРЕТА

Маттео, *от противоположната страна, откъдето е излязъл Вицекралят*

МАТТЕО Всички са си тръгнали... интересно!... нашият приятел е спокоен... личи, че съвестта му е чиста, затова е оставил отворена вратата към улицата, и нито един прислужник в залата (*разглежда мебелите*) О!... какъв лукс!... всички тези мебели!... всички тези украшения, за да се разкраси жилището на един негодник!... (*приближава се до масата и разглежда книгите*) Колко много книги!... сигурно човешката природа е имала нужда от тези писания,

за да се обиграе още повече... но за какво служат, питам аз?... за какво служат в ръцете на човек като Биаджо?... Уф! ... може би, за да го направят по-рафиниран по пътя към престъпленията и безчестието... Боже!... колко тома... колко пари са похарчени... а като помисли човек, че онази нещастна сляпа жена, онези нещастни деца умират от глад! (*поглежда една книга с кожена подвързия и като я взема, възкликва*). О, книгата с присъдите!... за целия този ад, каква идея (*започва бързо да разлиства книгата, откъсва една страница, слага я в джоба си, след което поставя книгата обратно на мястото ѝ*) Боже!... колко си велик, грандиозен, необятен!... аз съм удивен от мистерията на твоите внушения... от необятните ти тайнства.

СЦЕНА ЧЕТВЪРТА

Биаджо със светилник в ръка и гореспоменатият

БИАДЖО (*влиза*) Как?... ти си тук, Маттео?... как така?... каква чест е за мен... отдавна не сме се виждали, а и не си идвал на някое от нашите събирания.

МАТТЕО (*мрачно*) Вярно е, и няма да дойда ако първо не извършиш едно добро дело, което аз сега ще ти предложа... и което, ти със сигурност ще направиш.

БИАДЖО Добро дело ли?... ах! приятелю мой, ти знаеш, че ако е добро делото и ако не ни злепостави, няма да се поколебая и за миг (*на себе си*) Добре се наредихме.

МАТТЕО (*взема два стола, на единия сяда, а другият предлага на Биаджо*) Седни... за да разбереш добре моя план, трябва да си припомним някои минали случки, и тъй като разговорът е сериозен, ще бъде дълъг.

БИАДЖО Разбирам, пак твоите историйки... пак твоите съмнения... ах! Обаче не мога да си губя времето да слушам празните ти приказки!

МАТТЕО (*хваща го заплашително за ръката и го застава да седне*) Седни, ще съкратя колкото се може повече моето наставление... Знаеш, че почти сме прекарвали живота си заедно... Няма да ти припомням дните на нашето детство, които горе-долу бяха като на всички други деца... ще ти разкажа само за тези на нашата младост, за да ти обясня откъде тръгнахме, какви пътища извървахме, за да станеш ти богат и прочут, а аз беден и отритнат... къде сме и какво може да ни се случи накрая.

БИАДЖО Маттео, ако обичаш, престани с това нравоучение и гледай да свършваш, иначе ще си тръгна.

МАТТЕО (*гневно*) Не! по дяволите, не... налага се да ме изслушаш... (*спокойно*) налага се да се върнеш замалко към миналото, за да ти гарантирам бъдеще.

БИАДЖО Да продължим.

МАТТЕО Ти и аз, на двайсет години бяхме двама красиви, свободни младежи с открито сърце и глави изпълнени с безгрижни фантазии... а пък ръцете... ах, ръцете! Готови да въртят бастуна или камата... спомни си, ти тогава учеше живопис, а аз бях студент по право... Обаче, не напредвахме в учението, тъй като кесиите ни бяха пълни с пари, които нашите семейства неохотно ни отпускаха или ние им измъквахме, водехме безгрижен живот сред гуляи, сред оргии в бордеите, в пламтежа на сластната любов на пияни и сладострастни развратници.

БИАДЖО Хайде, по-нататък... по-нататък, това си го спомням добре.

МАТТЕО Радвам се... нашият живот накрая, нашите познанства, нашите връзки, самите ни чувства... ни отдалечаваха все повече от кръга, в който бяхме родени; и

обществото, което налюдава всичко, мери всичко на везните на своята присъда, и с разгласата на своето мнение ни отреди име, което звучеше със сигурност неприятно в ушите на нашите семейства, но което беше наше собствено... бяхме го спечелили с безпътството на нашите нрави, с лошите приятелства, със злонамерените ни постъпки, с безсрамието на дните ни... С една дума бяхме двама истински безделници... Спомни си, че след две или три години такъв живот, загубихме бащите си... не знам дали умря първо моя или твоя.

БИАДЖО Моят.

МАТТЕО Да, вярно... и тогава ти си постави за цел да се издигнеш... за да стигнеш до мястото, където си днес в обществото.

БИАДЖО Нещо лошо ли направих?

МАТТЕО Засега повтарям историята и моите впечатления, изводите ще ги направят потомците... както казах вече, започна да разбираш, че без учение, трябва да се откажеш от каквато и да било идея за амбиция... че без чисто име, беше невъзможно да се измъкнеш от тълпата, и за да започнеш нов живот, изтри миналото си, за да създадеш ново с цената на лишения, жертви, унижения...

БИАДЖО *(оживено)*

МАТТЕО А по-късно и с мерзости... Да, с мерзости! *(пауза)* Аз пък, вместо да мечтая за това общество, което ни отхвърляше; вместо да придобия физиономия на разкаяние, за да действам тайно срещу него – пресметнато и премерено, както направи ти – се обърнах срещу него... обявих му открита война... и тук започва моята епопея на разпри и бой с ножове.

БИАДЖО *(оживено)* Но...

МАТТЕО Но никога не съм бил нито мерзавец, нито крадец.

БИАДЖО Какво искаш да кажеш?

МАТТЕО Още не съм свършил... така ние, по различни пътища, постигнахме някакво противопоставяне на това общество, което не грешеше напълно като ни отхвърли...

БИАДЖО Не!... никога не съм имал такива планове... напротив, спомни си, че те изоставих, дори не се срещнахме повече...

МАТТЕО (*като го прекъсва*) Едва след десет години.

БИАДЖО Точно така... тогава ти беше непоправим женкар, кавгаджия...

МАТТЕО Съгласен съм... а ти беше вече творец... посредствен в изкуството, вярно, както често самият ти казваше, но с известна репутация.

БИАДЖО И какво от това?

МАТТЕО Какво ли... Един ден, ти ме покани да седна на твоята маса, и между веселието на угощението, между опиянението от вината, между радостта от наздравичките, насочи разговора към моя настоящ живот... аз признах грешките си, разказах за онези, за които обществото беше станало причина, разкрих тревогите на моята съвест, идеята да мога да отмъщавам винаги за отхвърлените... и ти тогава ми разкри съществуването на тайна организация, която се събира в мрака на нощта в една пещера, чиято цел е да накаже богатата за обидата нанесена на бедняка, силния на слабия, подтисниците на подтиснатите, и чието братство е съставено от хора с безупречен морал, с честни принципи, с благородни чувства; които не бяха само мъже, а по-скоро бяха апостоли на една нова обществена религия, и техните закони бяха повече от справедливи, бяха божествени.

БИАДЖО Не е ли така?... Лъжа ли бяха думите ми?

МАТТЕО Не дойдох да съдя стойността на тази организация или ползата и вредата, които нанася на общество-

то... Дойдох по съвсем друга причина... нека да свърша... Аз, както знаеш, станах участник, и започнах да посещавам събиранията... след известно време, ти беше избран за Гран Маестро.

БИАДЖО Какъвто съм и сега.

МАТТЕО Една нощ... ти разказа пред цялото събрание за печалното деяние извършено от художника Вито срещу една бедна и почтена девойка... Умееше толкова добре да украсиш разказа... Имаше толкова мерзост в неговата постъпка, че цялото братство повели да бъде прободен с нож... и по твое предложение, знаеш кой беше натоварен да го извърши.

БИАДЖО И братството трябваше да бъде гордо с избора си.

МАТТЕО Защото беше изпълнено всичко дословно, и художникът умря от...

БИАДЖО (*нетърпеливо*) В края на краищата какво искаш да кажеш сега с тази история?

МАТТЕО Един момент, свършвам... както ти казах, след като художникът умря, за нас работата беше приключила и не ми мина повече дори мисъл за това (*мрачно*). Една вечер обаче, се прибирам в странноприемницата и намирам една млада жена, с красиво лице, с добро държание, сляпа и с две дечица на ръце.

БИАДЖО И какво от това?

МАТТЕО Това, че те бяха съпругата и семейството на художника Андреа Валенти, умрял като убиец на художника Вито... разбираш прекрасно, че тази картина успя да развълнува някак сърцето ми... Тя е толкова добра... с толкова чисти обноски... толкова примирена в покъртителната си злочестина... децата ѝ толкова милички... държанието им, толкова скромно и почтително... че просто едвам се сдържах да не се издам начаса... и да разкрия

всичко, за да ѝ върна доброто име, което след това да ѝ донесе благополучие...

БИАДЖО (*като го прекъсва, отсечено*) И не пропуска да избъбриш нещо... защото знам, че от устата ти са излезли някакви приказки... някакви подозрения... ама хайде стига, че си просто малоумен.

МАТТЕО (*ядосано*) Аз, малоумен, а ти?... Биаджо, трябва да бъда честен... трябва да ти кажа, че знам всичко, разбираш ли... знам всичко и ти го знаеш, защото посегна на живота ми, за да унищожиш тайната ми... но слава Богу, жив съм, и сега държа в ръцете си твоя живот.

БИАДЖО (*на себе си*) Тоя некадърник Лоренцо го е оставил жив.

МАТТЕО Но да се върнем към нас самите... аз мога да те злепоставя, но не искам.

БИАДЖО (*смее се*) Обаче си на погрешен път... ти, да ме злепоставиш?... а ти знаеш ли, че моята репутация е извън всякаква клевета?... ти знаеш ли, че името ми е оградено с ореол на слава, че човешка сила не е в състояние да ми го отнеме... ти знаеш ли, че се радвам на закрилата на Вицекраля?

МАТТЕО Зная всичко... и мога да разруша всичко направено от теб, ако не приемеш моя план.

БИАДЖО Какъв план?

МАТТЕО Трябва да отпуснеш една пожизнена сума на злочестата сляпа жена, на семейството на езекутирания, който положи тялото си, за да можеш да се изкачиш толкова нависоко.

БИАДЖО (*смее се*) Какви ти минават през главата?

МАТТЕО Единственото нещо, което можеш да направиш, за да смекчиш мерзостта на твоята постъпка... за да възвърнеш уважението към самия себе си... за да успокоиш моята съвест.

БИАДЖО (*смее се*) И ти ли имаш съвест?

МАТТЕО (*все по-силно*) Да, от онези съвести, които кървят под товара на угризението... една от онези съвести, които не претръпват към порока, защото носят все още божествената искра, която им открива безчестието на едно лошо деяние... и най-после, една от онези съвести, които във въодушевлението и възвишеността на покаянието, може и умее да разкрие всичко, за да спаси душата си.

БИАДЖО Хайде стига, ти си луд, предлагаш ми толкова нещо, което ще ме опозори пред всички... нямам какво да дам на това семейство... аз нямам нищо общо...

МАТТЕО (*прекъсва го*) Биаджо, не предизвиквай повече Божия гняв!... сълзите на тази невинна вдовица ще се издигнат до трона на Всевишния!... молитвите на тези невинни дечица ще се понесат върху крилето на херувимите... И ти ще бъдеш сразен... и аз ще бъда средството на Божието отмъщение!...

БИАДЖО Твоето разкритие, ако си дори толкова подъл, няма да доведе до нищо друго, освен да предаде главата ти на палача.

МАТТЕО И твоята (*чува се изстрел от пушка и приглушени гласове*).

БИАДЖО (*на себе си, с усмивка*) Оооо...

МАТТЕО Изстрел, близо до дома ти?

БИАДЖО (*показва се на прозореца*) Някакъв човек лежи близо до портата.

МАТТЕО Някакъв човек ли? (*излиза разгневен*)

БИАДЖО А! Няма вече друг освен Маттео, от когото да се страхувам на тази земя... но той, естествено, няма да рискува собствената си глава, за да погуби моята... във всеки случай трябва да бъде премахнат от лицето на света, и то час по-скоро.

СЦЕНА ПЕТА

Маттео на прага и гореспоменатият

МАТТЕО Биаджо... твоят прислужник... твоят довереник Лоренцо... твоят главорез е бил убит с изстрел от мускет... добре си се потрудил; но това, мисля не е последният щрих от четката ти, който нанесе върху картината на твоя позор...

БИАДЖО Какво си позволяваш да кажеш?

МАТТЕО Аз ли, нищо... за последен път, ще приемеш ли моя план?

БИАДЖО Ама ти още ли мислиш за тия глупости? Видя ли как за миг човек може да умре?

МАТТЕО Но няма да бъде за миг нито моята, нито твоята смърт, кълна ти се... много е лесно да приключи живот пълен с мерзости мигновено, като светкавица... много е лесно!... но за теб... за мен... ще бъде необходим грохота на един процес... твърдостта на една присъда... агонията на един смъртен одър... строгостта на един ешафод... и ще ги получиш.

КРАЙ НА ТРЕТО ДЕЙСТВИЕ

ДЕЙСТВИЕ IV

Галерия, както в първо действие

СЦЕНА ПЪРВА

Принцът и Алварец

АЛВАРЕЦ Ваше превъзходителство говори винаги мъдро; но има случаи, когато не можем да бъдем господари на самите себе си... и човек, колкото и да е невъзмутим пред законните екзекуции, понякога не може да се въздържи и дори се трогва.

ПРИНЦЪТ Не е това, което исках да кажа... Не съм убеден, че след четиредесет години на присъди и на изпълнени екзекуции, както вие се изразявате, и както вярвате във вашата непогрешима мъдрост и опит, както и в стойността на вашите юридически средства и във формите на вашите процеси, след всичко това, да се развълнувате от воплите на някой измъчван, който не е признал първия път, и вие да го помислите за невинен... (*подчертано*). Не бих искал мисълта, че съм син на барон, да ви замъгли ума и да ви смути до такава степен.

АЛВАРЕЦ Ваша милост!...

ПРИНЦЪТ Аз, според моите принципи, не мога нито да ви давам заповеди, нито да ви съветвам да направите втори опит; но и не мога да ви кажа, че го считам за невинен... имайте предвид, господин Данъчен прокурор, че законът е еднакъв за всички, от най-могъщия феодал до последния от васалите, и ако произволът, великолепието, луксът, богатствата, дори за малко завладеят изпъл-

няващите закона или магистратите, повярвайте, господин Данъчен прокурор... о! повярвайте, ще съумея добре да накажа онзи, който се е оставил да бъде завладян.

СЦЕНА ВТОРА

Дукът на Бивона и гореспоменатите

ДУКЪТ Ваше превъзходителство, идвам да ви помоля за едно благоволение, което между другото е във властта на Ваша милост да ми окаже.

ПРИНЦЪТ Удивлявам се на този израз, господин Дук... Благоволение поискано ми от вас... кажете по-скоро, един залог за приятелство... говорете, какво желаете?

ДУКЪТ Навън стои една бедна сляпа жена с две деца, които ме интересуват много, твърде много... Придружени са от един мъж, който твърди, че трябва да направи пред Ваше превъзходителство определени разкрития за тяхното положение.

ПРИНЦЪТ О! познавам сляпата жена, и може би зная за какво става дума... всъщност (*звъни с камбанката*).

СЦЕНА ТРЕТА

Лакеят и гореспоменатите

ЛАКЕЯТ Ваше превъзходителство!

ПРИНЦЪТ Въведете хората, които са в залата.

ЛАКЕЯТ (*излиза*).

ПРИНЦЪТ Печално е състоянието на горката клетница... но е заслепена... от фанатизъм... и в нейното положение, бих искал да разбера с какво мога да ѝ бъда полезен!

СЦЕНА ЧЕТВЪРТА

Лакеят въвежда Мария, придружена от децата и Маттео и гореспоменатите

МАТТЕО Верен слуга на Ваше превъзходителство.

ПРИНЦЪТ (*към Мария*) Дошли сте още веднъж, добра жено?... надявам се тази сутрин да не сте обзета от такава раздражителност, както преди месец... да не би нещо ново ли ви се е случило?

МАРИЯ На мен нищо, Ваша милост, но този добър човек ми каза да го последвам, тъй като имал да направи истински разкрития на Ваше превъзходителство, които засягат мен самата и властта... това е всичко.

ДУКЪТ Разкрития за властта?

АЛВАРЕЦ Ако нашето присъствие... (*сякаш иска да си тръгне*).

МАТТЕО (*като го прекъсва*) Не, не... аз ви познавам, господин Данъчен прокурор, и ако Негова светлост позволи, то вашето присъствие няма да бъде чуждо на онова, което ще кажа... повярвайте... ще имате дял в угощението, което ще устроя.

ПРИНЦЪТ Добре тогава, да чуем тези разкрития.

МАТТЕО Ваша милост, моля да ми простите... но трябва да ви кажа, че отначало моите думи ще ви се сторят прекалени, неприятни, дори лъжливи, ако щете... но

ви се заклевам, че не ще кажа и дума, която да не е вярна, и нито едно събитие, което да не може да се установи с доказателства, свидетели и документи.

ПРИНЦЪТ Още по-добре... да чуем.

МАТТЕО Ваше превъзходителство си спомня добре, че преди една година, трябваше да се нарисува фасадата на вашия палат на вице-крал и по-специално галерията наречена с името на Дон Кихот.

ПРИНЦЪТ Помня чудесно.

МАТТЕО Ще си спомните също, че бяха представени за избор от една комисия две скици, едната по проект на Вито, а другата на Биаджо, и двамата художници, първият, с неголяма слава и с голяма стойност, и вторият, от неголяма величина, но с огромен престиж.

ПРИНЦЪТ Вие всъщност не сте художник, за да правите оценки, отговорете ми, накрая, какво искате да кажете с всичко това?

МАТТЕО Аз ви казах, Ваше превъзходителство, че от самото начало моите думи могат да ви се сторят лъжовни, и ето че предсказанието ми се сбъдва... но, ако ми позволите да завърша...

ПРИНЦЪТ Добре... добре... кажете тогава.

МАТТЕО Ще си спомните, Ваша милост, че комисията почти се беше произнесла в полза на художника Вито, когато един ден, той беше намерен прободен с нож на някаква улица в Палермо.

ПРИНЦЪТ Спомням си точно.

МАТТЕО Обвиняем по това убийство беше Андреа Валенти, той също художник в студиото на Вито... бил арестуван... разпитван... инквизиран... и издъхнал на ешафода... След като вече нямало конкуренция, работата била присъдена на Биаджо и той я завършил за няколко месеца... Всичко това, Ваше превъзходителство си спомня мно-

го добре. Сега ще започна да излагам онова, което Ваше превъзходителство не знае, и което аз ще докажа... Така, самата скица, която се приписвала на господин Вито, не била дори негова, а на приятеля му, съпруг на тази добра жена, както Ваше превъзходителство може да прочете в декларацията написана от самия задържан, с дата 12 ноември, десет дни преди смъртта му, и която аз намерих в една кошница с някакви стари тетрадки, в деня, когато тази бедна сляпа жена ме помоли да избира някои, за да ги продам за хляб на децата ѝ (*показва един лист хартия*).

МАРИЯ Да! Да! Ваша милост, вярно е (*непрекъснато, до края и с нарастващо вълнение*).

МАТТЕО Позволете да кажа.

ПРИНЦЪТ (*след като е разгледал написаното*) Добре, това е декларация от взаимен интерес... да се свърши работата и от двамата, всеки път, когато някой избере скицата на Вито (*подава листа на Алварец*). Но всичко това, всъщност, какво значение има?...

МАТТЕО Ще има значение заради останалото, което ще кажа... и би било свидетелство за доказателство, както се изразяват юристите... защото и аз съм глътнал малко правни норми в нотариалната колегия... но това няма никакво значение и аз оставям тази дребна подробност... Да продължим нататък... Ваше превъзходителство би трябвало да знае, че в Палермо съществува една секта, която се нарича Беати Паоли, чиято цел е да наказва реално всички онези престъпления, до които законът не достига... и оттук – всички тези изстрели, нападения с нож, нападения с бастун, за които Ваше превъзходителство чува толкова често, и които Данъчният прокурор осъжда толкова умело (*с ирония*).

АЛВАРЕЦ Ето... ето Ваша милост, нито веднъж не сгреших.

МАТТЕО Напротив, Ваша милост, от сто пъти, не познахте и веднъж.

ПРИНЦЪТ Това разкритие е интригуващо, господин Данъчен прокурор и започва да ме интересува.

МАТТЕО Нали ви казах, Ваша милост?... но сега ще чуете неща, които ще ви се сторят страховити, но не са... И така, тази организация се ръководи от Гран маестро, художникът Биаджо.

ПРИНЦЪТ (*с жест*) О!

МАТТЕО Ваша милост, не се съмнявайте, ще ви го докажа.

ПРИНЦЪТ (*сериозно*) Продължете.

МАТТЕО Една нощ, тъй като събиранията им се правят през нощта, художникът Биаджо измисля хубава историйка за господин Вито, и го описва като истински мерзавец... братството решава неговата смърт с удар от кама... присъдата е записана в регистъра с решенията, защото там всичко се прави в безупречен ред, и самият Гран маестро я подписва със собствената си ръка... ето я пред вас (*подава му страница, откъсната от тедфтер*). Ваше превъзходителство познава ли почерка на господин Биаджо, кажете, дали това е неговият почерк?

ПРИНЦЪТ (*смаян*) Възможно е!

МАТТЕО Напълно възможно, господин Принце.

ДУКЪТ И наистина, почеркът е неговият.

АЛВАРЕЦ Тук имаме не толкова свидетелство за доказателство, а истинско и пълно доказателство за подбудителство (*на себе си*).

МАРИЯ Виждате ли, Ваша милост... виждате ли, че моят съпруг е невинен... Ах! Господине, за Бога... върнете уважението на хората към тези сираци, жертви на един позорен закон... ето ги пред вас... ето ги коленичили пред вас... тук... тук деца мои (*коленичи заедно с децата*)

си) вашият баща ви гледа от небето... Ваша милост, моят съпруг беше невинен... да... невинен...

ПРИНЦЪТ От всичко това, госпожо, става ясно най-вече, че Биаджо е имал като мотив съперничеството, но с Вито... когото, в качеството си на водач на това тайно общество, е разпоредил да бъде убит с нож; но не става ясно, разбира се, че вашият съпруг е невинен.

МАРИЯ (*като се изправя*) Как, Ваше превъзходителство, все още не сте убеден?

ПРИНЦЪТ Не мога да съм... но господин Данъчен прокурор... съобразно вашата добросъвестност, след заявеното от този човек и от документите, които прочетохме, по закон какво следва?

АЛВАРЕЦ О! ... Добре се изразихте, Ваше превъзходителство... съществува основателно доказателство по мотивите за престъпление от страна на господин Биаджо, има и друго писмено основателно доказателство, че той е бил поръчителят на убийството на господин Вито... но това не изключва предположението, че съпругът на тази жена, не е бил необходимият съучастник, не е бил поръчителят, както законът го назовава.; следователно (*към Мария*) вие, мила госпожо, не печелите нищо с това ваше изявление, абсолютно нищо... вие и този господин, направихте единствено услуга на властите, като посочихте имената на тези разбойници, и като посочите местата на техните престъпни събрания... но нищо повече, а освен това, вашият съпруг се призна за виновен.

МАРИЯ Ах! Господине, уверявам ви, че беше невинен... но господин Матео... нищо друго ли не знаете, което да докаже неговата невинност? Не знаете ли друго...

МАТТЕО Господин Данъчен прокурор, вие ме взехте за елементарен доносник... вие мислите, че аз съм от онези, които за някоя монета, злонамерено измислят

небивалици или разкриват мистерии... вие мислите, че съм дошъл, за да защитавам вашия интерес или този на властите... о!... лъжете се... моята мисия е по-морална и по-християнска... аз, закоравял в пороци и престъпления, имам по-добра душа от вашата... така че не обиждайте и ми кажете сега какво още е необходимо от това което казах, за да може да се върне на тази жена неопетненото име и правата на тези невинни дечица да бъдат възстановени пред обществото.

АЛВАРЕЦ Така както са поставени нещата, юридически се търси освен поръчителят на убийството, също така и човекът, нанесъл удара.

МАРИЯ Но вие го знаете, господине... ако го знаете, в името на Бога, разкрийте го... разкрийте го за Бога... не за себе си ви моля... а за тези деца, оставени без чест и хляб.

МАТТЕО (*към Алварец*) След като се разкрие убиецът, това семейство ще бъде ли спасено?

АЛВАРЕЦ Спасено, след като се установи лицето, ще бъде арестувано, и след като бъде доказана вината или със свидетели или със самопризнание.

МАТТЕО А в противен случай...

МАРИЯ (*задъхва се*) В противен случай, казахте...

МАТТЕО Значи, трябва да се открие кой е нанесъл удара на художника Вито, вечерта на 22 ноември, в два през нощта под Арката на Резуттана?...

ПРИНЦЪТ И тази жена ще бъде спасена, както и нейното семейство, и защитена от публичната враждебност...

МАТТЕО Е, добре, господин Данъчен прокурор, този, когото търсите... съм аз.

МАРИЯ (*пронизителен вик, след това припада*) Ах!

ПРИНЦЪТ Горката жена (*помага ѝ да стане*).

ДУКЪТ Изстрада много (*както по-горе*).

ЧЕЗАРЕ (*гали майка си*) Мамо... майчице моя, за Бога... не ни оставяй.

АЛВАРЕЦ Какъв катаклизъм в моята практика (*на себе си*).

ПРИНЦЪТ Нещо за пиене, нещо друго... повикайте някого...

ДУКЪТ Няма нужда, Ваша милост... идва на себе си...

МАРИЯ (*повдига се, като си разтвива очите*) Господи!... Боже мой!... Какво е станало?... Къде съм?... (*отваря очи и надава отново вик*) Ах!...

ПРИНЦЪТ Отново суматоха!

МАРИЯ (*докосвайки отначало децата си едно по едно*) Ах! Справедливи Боже!... Чезаре... Анджолина... (*обикаля стаята*) Маса!... Часовник!... Четиримата господа... Децата ми... Ах, не е сън... деца... деца мои, аз ви виждам! (*прегръща ги и остава така*).

ВСИЧКИ Аааааааах!!

МАТТЕО (*на себе си*) Лекарят не ме заблуди, че щастие то може да я спаси.

МАРИЯ Божията сила! Ако това не е чудо, сигурно е деяние на Твоята божествена милост... Ах!... Господин Маттео... Кой е господин Маттео?... Моят ангел хранител... Моят втори Бог... Деца мои! (*прегръщат се с децата*) .

МАТТЕО Изпълних дълга на разкалял се престъпник... Сега ще предоставя главата си на закона.

ПРИНЦЪТ Каза достатъчно... Това семейство е реабилитирано пред обществото, но е бедно. Ти, който му връщаш честта, можеш да го направиш богато.

МАТТЕО Мога ли?

ПРИНЦЪТ Да.

МАТТЕО А как?

ПРИНЦЪТ Като останеш 24 часа в моя палат и като ми направиш една услуга.

МАТТЕО Преди да се кача на ешафода?

ПРИНЦЪТ Изкупи с разкаяние вината си, и това е достатъчно... друго доказателство желая за твоята преданост и ще бъдеш спасен.

МАТТЕО Спасен!... Спасен, аз, който направих сираци тези бедни невинни създания?

МАРИЯ Вие, несъзнателно ме направихте нещастна, поругана, отхвърлена... вие съзнателно ме върнахте в обществото. Тогава, доверете са Богу... От мен Той сътвори доказателство за търпение, от вас ще сътвори образ на Неговото милосърдие.

КРАЙ НА ЧЕТВЪРТО ДЕЙСТВИЕ

ДЕЙСТВИЕ V

Във вътрешността на една пещера – Ниши – Маса в средата – Голяма врата в дъното – Висок стол вляво – Сцената е осветена от фенери

СЦЕНА ПЪРВА

Биаджо *на мястото на предводителя, Мелкиорре, Беати Паоли седнали по местата си*

БИАДЖО Скъпи мои братя, за мое най-голямо съжаление, трябва да обвиня тази нощ един от нашите другари, който нарушавайки и най-съкровено то ни правило, злоупотребявайки с нашето доверие, без да се интересува от мълниеносните наказания на нашите закони, дръзва да

разпространява тайни клевети срещу нашата организация, и срещу мен лично – вашият скромнен предводител.

МЕЛКИОРРЕ Гран маестро, говориш за Матео и аз подкрепям твоето твърдение.

БИАДЖО За него говоря... значи, той трябва да се яви призован тук.

МЕЛКИОРРЕ Още не се е явил, за втори път отсъства от нашето събиране. Ще го чакаме още само тази нощ... в противен случай, ще решим в негово отсъствие.

БИАДЖО Тогава да минем на другите обвинения... Кой от вас иска думата?

МЕЛКИОРРЕ *(като става от стола си)* Аз.

БИАДЖО Приема се.

МЕЛКИОРРЕ Скъпи братя, искам да ви запозная с един факт, който заслужава пълното ви внимание, и заради който призовавам за цялата твърдост на нашите закони. Става дума за детеубийство и грабеж.

БИАДЖО Закълни се, че обвинението е добре преценено, със свидетели и признания... закълни се тук, в това Евангелие, в присъствието на Онзи, който може да те поразии за миг, че ще кажеш само истината и нищо друго освен истината!

МЕЛКИОРРЕ *(отива до мястото на предводителя и слага ръце върху Евангелието)* Заклевам се.

БИАДЖО Започвай.

МЕЛКИОРРЕ Винченцо Савона е бил приет в дома на Д-р Клаудио, който имал една единствена дъщеря, останала сираче, когато починала майка ѝ. Като отровно влечуго, влачейки се по земята, целият преизпълнен с вяра и религия, спечелил за кратко време доверието на бащата и любовта на дъщерята. Преди тя да стане майка, умрял и клетият доктор, оставяйки Савона настойник на цялото наследено имущество на дъщеря си, поради липса на дру-

ги сродници, тъй като била малолетна. И ето че прелъстителят започнал да обсипва с внимание бедната клетница, докато не изтръгнал едно дарение, обещавайки, че ще го употреби за бъдещата сватба. Дарението имало резултат, горкото момиче родило една нощ хубаво момченце, което безчовечният баща удушил със собствените си ръце, сред сълзите и молбите на нещастната майка. След което била изоставена, и сега тъне в най-крайна мизерия...

БИАДЖО Ужасно!... Ужасно!...

МЕЛКИОРРЕ Вярно е, и е справедливо да се изчисти земята от тези чудовища.

БИАДЖО Братя, случаят е тежък... Каква присъда ще наложите?

ВСИЧКИ Убийство с кама.

БИАДЖО Да бъде (*отваря една книга и пише*) Поверявам на Томмазо изпълнението на тази присъда да бъде извършено в срок от 48 часа... ако имаш нужда от пояснения, нашият брат Мелкиорре ще ти ги предостави.

СЦЕНА ВТОРА

Маттео, загърнат в плащ и гореспоменатите

МАТТЕО Мир вам.

БИАДЖО Добре дошъл, братко Маттео... вече две нощи отсъствате от нашите събрания, освен миналите отсъствия.

МАТТЕО Вярно е, това е последното, на което ме виждате, защото няма да бъда повече от вашите.

БИАДЖО Така ли? Но вие знаете, нали, братко, че според законите на нашето общество, членовете му не ни

напускат, освен за да се качат на ешафода или за да бъдат съпроводени до гробището?

МАТТЕО Не отричам това, както и знам също, че нашите закони осъждат на смърт онзи, който под фалшивия претекст за общото благо, дръзва да задоволи, за собствен интерес, едно лично отмъщение, с помощта на нашето братство и чрез съучастничеството на наш събрат.

МЕЛКИОРРЕ Маттео, думите ти са двусмислени, може би искаш да ни zlepоставиш... нашият Гран маестро преди малко искаше да те обвини, сега аз те обявявам виновен за предателство и искам твоето наказание...

МАТТЕО Моето ли?... ти искаш моето наказание?... и го искаш от този?... и кого мислите, че ще измамите?... Не и Господ със сигурност!

БИАДЖО Ти се възползваш от добротата ни... хайде заеми мястото си на провинен и се защити.

МАТТЕО Не ми е трудно да заема мястото на провинен, защото съм такъв и извърших злодеяние... наистина голямо злодеяние... разбираш ли Биаджо?... но ти, омърсена душо... втори Юда... дори по-низък от Юда, защото той продаде Христос за 30 сребърника, а ти би продал 30 Христоса само за един сребърник!... виновен... аз виновен... а ти си невинен?

БИАДЖО (*става*) Не съм длъжен да ти давам сметка за моите дела... обвини ме, аз ще ти отговоря... засега аз съм този, който те обвинява за предателство на нашето братство... засега те обвинявам аз, като вероломен шпионин на всички нас... да братя... искам да знаете... до няколко дни няма да бъдем сигурни за нас самите... защото този човек, ако не ни е предал досега, ще го направи всеки момент... и всички ние след като бъдем измъчвани, тормозени... осъдени, ще се качим на ешафода.

ВСИЧКИ (*стават и застават на сцената*)

МЕЛКИОРРЕ Вече е време.

БИАДЖО Братя, налага се да чуете обвинението... да го осъдите... този човек е опасен и не трябва да излезе жив от тази пещера.

МАТТЕО А кой ти каза, че имам такива намерения?... Биаджо, ако исках да живея... нямаше да дойда тук сред вас, защото знаех за подлата ти измама, която ми беше скроил; но аз дойдох, за да оневиня своята съвест... за да те спася и след това да умра.

БИАДЖО Не мога, нито съм длъжен да слушам твоите брътвежи... приготви се да се защитаваш.

МАТТЕО (*гневно, като го сграбчва за ръката*) Биаджо, колкото е вярно, че има Господ, който наказва злодеите... толкова са по-достопочтени думите на един умирающ, защото знам, че ми остават няколко мига живот... обърни се към себе си... помисли за твоето минало... за злото, което си причинил на толкова семейства... спомни си за нещастната вдовица... (*чертите му се свиват от мъка*), нейните сирачета.

МЕЛКИОРРЕ Но ти се олюляваш.

БИАДЖО Колко странно!... лицето ти е ужасно!...

МАТТЕО Биаджо, предложих ти да отпуснеш доживотна пенсия за вдовицата и сираците на екзекутирания... ти не прие предложението ми... сега Божията ръка се издига над главата ти... сега трябва да подпишеш дарението (*изважда от торбата си лист хартия*) подпиши и бягайте всички.

ВСИЧКИ (*смут*) Какво!

МАТТЕО Да... да... мислех, че имам повече време... но аз умирам... подпиши... и бягайте... защото аз съм отровен...

БИАДЖО Да бягаме ли!... но защо?

МАТТЕО Хайде... подпиши за Бога... съсипа я с измама... покай се... въздигни я с покаяние.

БИАДЖО Не, клетнико... аз нямам угризения... оста-

ням ги на тебе в този злокобен час, ако не можем да се спасим... братя... по двама и бързо да излизаме оттук... неговата смърт е достатъчна (*камбана бие 2 часа след полунощ*) хайде... да вървим.

МАТТЕО Ах! Нямайте време (*пада*).

БИАДЖО (*изплашен*) Какво говориш!...

МАТТЕО Оградени сте с войници и стражи.

ВСИЧКИ Ааааааах!

БИАДЖО Негоднико... братя, чувате ли... той ни опозори... той ни разгроми... той е шпионин... да умре! (*пробожда го с камата*)

ВСИЧКИ Да умре! (*нахвърлят се с ножовете си и го пробождат*)

МАТТЕО (*пада умъртвен и остава така с листа в ръката си*).

БИАДЖО Сега да излизаме (*приближават се до вратата*) Тихо... чувам глъч... Ах!... убиват сякаш нашия часовоу... загубени сме... (*чува се силен тропот отвън*) по дяволите... да се спасява който както може (*всички вадят кинжалите и отварят вратата*).

СЦЕНА ПОСЛЕДНА

Принцът, Дукът, Алварец, Мария, войници, стражи и гореспоменатите

ПРИНЦЪТ (*на прага със сабя в ръка*) Назад негодници... назад... (*към Биаджо*) А! Тук си бил... това е наистина твоето кралство... ти порочен злодей... Ах! Тук си на мястото си, сред позор и кръв (*приближава се*).

БИАДЖО Ваша милост...

ПРИНЦЪТ Замълчи подлецо... вече не съм твой приятел, вече съм твой съдник (*вижда трупа на Маттео*). Ах! и това... злодеи... но слава на Божието правосъдие, ще платите скъпо за този живот (*посочва тялото*).

БИАДЖО (*на себе си*) Загубен съм.

ПРИНЦЪТ Онемя ли?... свърши ли твоето надменно злодеяние? Сега ли свеждаш глава?... Да, защото бесилката те чака... мерзавцо!...

БИАДЖО Бесилката?... мерзавец?... Ах, не, ще умра (*вади кинжала и се опитва да се нарани*).

ДУКЪТ (*хваща го за ръката*) Не... животът ви е скъп, заради намеренията на Негово превъзходителство.

АЛВАРЕЦ (*демонстративно посочва листа, който Маттео държи в ръцете си*). Този лист хартия...

ПРИНЦЪТ (*към Биаджо*) Подписа ли?

БИАДЖО Готов съм (*издърпва от ръката на Маттео листа, подписва и го връща на Принца*).

ПРИНЦЪТ (*подава го на Мария*) Ваш е.

МАРИЯ (*след като го е прочела*) Какво! Дарение... за мен ли? За децата ми? Но, Ваша милост, няма не виждате, че този лист хартия изгаря ръцете ми; че дори самият допир отравя и обърква всички мои чувства... не, Ваша милост, ако затова ме доведохте тук, да присъствам на тази сцена на ужас и кръв... грешите... Господ ми върна зрението, разгласете невинността на моя съпруг... върнете достойнството ми пред обществото... дайте ми работа и аз ще приема вашата постъпка... ръцете ми сега станаха силни, заради надеждата... и с усилия и работа, децата ми ще имат хляб и просвета... и никой няма да каже, че съм получила цената от кръвта на моя съпруг.

КРАЙ

Бенедетто Назелли
БЕАТИ ПАОЛИ или семейството на екзекутирания
Превод от италиански
Даниела Илиева
Casa Sicilia, Sofia
Оформител: Ивайло Найчев
За контакт: dani.ilieva@alice.it
www.sicilia-bulgaria-traduzioni.it
Формат 60/84/16 Обем 4 коли Печат: „Булгед“
София 2021